

Kowalska, Joanna

Przed obchodami kopernikowskimi

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/1, 211-213

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nie dzięki katedrze historii kultury, przy której prowadzone są dla starszych roczników wykłady z historii historiografii światowej.

Na marginesie wypada dodać, że pracownicy naukowci tej uczelni i młodzież akademicka czynnie uczestniczyli w ogólnopolskiej ankiecie przeprowadzanej przez Zakład Historii Nauki i Techniki PAN na temat *Wartości dydaktyczne historii nauki i jej miejsce we współczesnych programach nauczania*.

cd.

PRZED OBCHODAMI KOPERNIKOWSKIMI

W sierpniu 1972 r. spotkali się w Toruniu uczeni z Europy i Ameryki — członkowie Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki. Podsumowali oni wyniki przygotowań do międzynarodowych sympozjów, jakie odbędą się w związku z organizowanym w bieżącym roku w Polsce kongresem nadzwyczajnym Międzynarodowej Unii Astronomicznej, którym nauka światowa uczci 500-lecie urodzin Kopernika. Uczestnicy spotkania zwiedzili Szlak Kopernikowski — Toruń, Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Frombork.

W tym samym miesiącu gościliśmy także w Polsce A. Fortiego — koordynatora programu kopernikowskiego UNESCO. Wziął on m.in. udział w zorganizowanym w Warszawie specjalistycznym spotkaniu Porozumiewawczego Komitetu do Spraw UNESCO Polski, Francji i Włoch.

88 sesja Rady Wykonawczej UNESCO rozpoczęła cykl przygotowań do uroczystych obchodów rocznicy kopernikowskiej w krajach Europy, Azji i obydwu Ameryk. Organizatorami tych różnorodnych obchodów są narodowe komitety d/s UNESCO, uniwersytety, akademie nauk, towarzystwa naukowe i ośrodki naukowo-kulturalne na świecie. 19 lutego 1973 r. w Paryżu, w siedzibie UNESCO, nastąpi inauguracja francuskich obchodów ku czci Kopernika. Otworzy je sesja naukowa *W hołdzie Kopernikowi* oraz wielka ekspozycja w Biblioteque Nationale, na którą złożą się m.in. zbiory wypożyczone z Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego. Także w lutym w paryskim Pałacu Odkryć zaprezentowana zostanie inna wystawa kopernikowska, która później odwiedzi wiele innych miast Francji. W czerwcu odbędzie się międzynarodowe kolokwium na temat *Świat Kopernika i Kopernik na świecie* zorganizowane przez Centre International de Synthèse przy współpracy Francuskiego Towarzystwa Astronomicznego. Wydawcy francuscy przewidują opublikowanie pełnego tekstu *De revolutionibus*.

W Rzymie z inicjatywy Accademia dei Lincei odbędzie się w połowie maja międzynarodowe sympozjum *Kopernik i kosmologia współczesna* połączone z otwarciem Muzeum Kopernikowskiego w Obserwatorium na Monte Mario.

Obchodom kopernikowskim w Związku Radzieckim patronować będzie Akademia Nauk. W Moskwie zwołana zostanie jubileuszowa sesja naukowców z wielu krajów, szereg ekspozycji zaprezentuje dorobek myśli Kopernika.

W Stanach Zjednoczonych cały program obchodów koordynuje narodowy Komitet d/s UNESCO. Wiosną w Waszyngtonie odbędzie się sesja Akademii Nauk oraz międzynarodowe sympozjum. W Chicago, staraniem Fundacji Polskiej, stanie pomnik Astronoma — kopia warszawskiego pomnika Thorwaldsena, a w Muzeum Nauki i Przemysłu otwarta zostanie wielka wystawa kopernikowska, przygotowana przez Naczelną Organizację Techniczną i warszawskie Muzeum Techniki.

W Wielkiej Brytanii w styczniu odbędzie się sympozjum naukowe pn. *Układ planet* zorganizowane przez Royal Society. Obchody rocznicy kopernikowskiej zapowiadają m.in.: brytyjskie Towarzystwo Historii Nauk, uniwersytety w Londynie, Glasgow i Swansea. Do Wielkiej Brytanii przekazane zostaną z Polski dwie wystawy poświęcone Kopernikowi. Dotrą one do wielu ośrodków naukowych — Lon-

dynu, Norwich, Bridgewater oraz do słynnego obserwatorium Jodrell Bank. Własne wystawy mają zorganizować Muzeum Nauki w Londynie oraz British Museum.

W Niemieckiej Republice Demokratycznej Akademia Nauk przygotowuje plenarną sesję ku czci Kopernika, kolokwia i sympozja odbędą się w Jenie, Halle, Dreźnie.

W pierwszych dniach sierpnia 1972 r. ogłoszony został w Meksyku konkurs na plakat poświęcony 500-leciu urodzin Kopernika. Najlepsze spośród prac, które napłyną mają być wystawione na specjalnej wystawie, która zostanie zorganizowana w lutym 1973 r., w ramach tygodnia kultury polskiej. W czasie tych uroczystości odsłonięty zostanie m.in. pomnik Kopernika w Chapultepec — największym parku stolicy tego kraju. We wrześniu 1972 r. zorganizowano wystawę 30 obrazów poświęconych Mikołajowi Kopernikowi, która eksponowana była w Narodowym Instytucie Sztuk Pięknych. Autorką eksponowanych prac jest wybitna malarka meksykańska Eva Pineda Arduengo.

W siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych odbyło się 29 września 1972 r. spotkanie, podczas którego przewodniczący XXVIII Sesji Zgromadzenia Ogólnego Stanisław Trepczyński wręczył sekretarzowi generalnemu ONZ Kurtowi Waldheimowi wybitny z okazji sesji polski medal okolicznościowy, upamiętniający pięćsetną rocznicę urodzin Kopernika. Medal jest dziełem artysty plastyka Anny Jarnuszkiewicz.

19 września minister Zdrowia i Opieki Społecznej PRL, prof. M. Sliwiński, przekazał uroczystie przedstawicielom Europejskiego Biura Regionalnego Światowej Organizacji Zdrowia brązowe popiersie Mikołaja Kopernika — dar narodu polskiego dla tej Organizacji. Statua zdobi największą salę konferencyjną nowej siedziby Biura w Kopenhadze.

W Polsce przebywał w lipcu znany historyk szwedzki, prof. Ake Ohlmarks. Podczas pobytu w Warszawie wygłosił on — na zaproszenie Europejskiego Stowarzyszenia Kultury — odczyt *Kopernik i Szwecja*. Odczyt odbył się w siedzibie Związku Literatów Polskich.

Cenny dar otrzymał ostatnio Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Są to reprodukcje czterech dzieł z księgozbioru Kopernika znajdującego się od 1626 r. w Bibliotece uniwersyteckiej w Uppsali. Wartość tych reprodukcji podnosi fakt, że zawierają one odręczne zapiski naszego uczonego, które obok rękopisu dzieła *O obrotach ciał niebieskich* stanowią najobszerniejszy z dotychczas znanych naukowych rękopisów Kopernika. Ten cenny nabytek znajduje się w Bibliotece Głównej UMK.

W Olsztynie obradowała w dniach 22—23 września ogólnopolska sesja literacko-naukowa. W sesji wzięli udział pisarze, nauczyciele, wydawcy i dziennikarze. Podstawą obrad były cztery referaty. W pierwszym dniu obrad Bogdan Suchodolski mówił na temat *Mikołaj Kopernik — miejsce Ziemi we wszechświecie i los człowieka* a Ryszard Matuszewski wygłosił referat *Uwagi o funkcji inspiracyjnej tematu kopernikowskiego w polskiej literaturze pięknej*. W drugim dniu referaty wygłosili: Edward Matuszewski — *Piśmiennictwo Warmii i Mazur w dorobku kultury polskiej* oraz Jerzy Sikorski *Mikołaj Kopernik na Warmii*.

Głogowskie Towarzystwo Kultury przygotowało na inaugurację roku kulturalno-oświatowego, które odbyło się w połowie października 1972 r., sesję pn. *Jan z Głogowa nauczycielem Kopernika*.

W ramach IX Świętokrzyskich Dni Kultury odbyło się w Kielcach seminarium inaugurujące obchody Roku Kopernikowskiego. Dwa interesujące referaty wygłosili dr Krzysztof Bereś — *Mikołaj Kopernik i jego dzieła* i mgr Czesław Erber — *Tradycje kopernikowskie w Kielecczyźnie*.

W najbliższym czasie ukaże się w języku angielskim, hiszpańskim i węgierskim zbiór esejów o Koperniku, napisanych przez wybitnych polskich uczonych.

W zbiorze tym zawarte są prace prof. prof. S. Herbsta, W. Zonna, L. Infelda, B. Suchodolskiego, E. Lipińskiego, W. Voisé oraz A. Birkenmajera.

Z przełożonym na bułgarski, angielski, szwedzki, rumuński i węgierski tekstem Michała Rusinka wydana zostanie książka-album, przedstawiająca wielkiego uczonego na tle jego epoki. Znajdzie się tam ponad 200 rycin i fotografii. Jedno z wydawnictw japońskich zainteresowało się książką dla młodzieży *Od Kopernika do sztucznych satelitów*, pióra Edwarda Karłowicza.

W Bibliotece Kopernikańskiej oprócz wydawnictw w języku polskim ukażą się trzy tytuły w wersjach obcojęzycznych. W języku angielskim wydana będzie praca Bohdana Rymaszewskiego *Toruń w czasach Kopernika* oraz praca zbiorowa pod redakcją C. Iwaniszewskiej — *Astronomia w Toruniu, mieście Mikołaja Kopernika*, której autorem jest Marian Biskup, ukaże się w języku niemieckim.

Joanna Kowalska

KRONIKA ZAGRANICZNA

Kanada

POSIEDZENIE KOMISJI HISTORII MYŚLI GEOGRAFICZNEJ

W dniu 10 sierpnia 1972 r. zorganizowano na XXII Międzynarodowym Kongresie Geograficznym posiedzenie Komisji Historii Myśli Geograficznej.

XXII Kongres Geograficzny odbył się w kraju o najkrótszych tradycjach geograficznych. Zaledwie przed 37 laty założony został przez Griffith Taylora pierwszy departament geografii na Uniwersytecie w Toronto. Mimo to liczne obecnie i intensywnie rozwijające się ośrodki geografii kanadyjskiej stworzyły XXII Kongresowi doskonałe warunki obrad, prezentując jednocześnie wybitne swe osiągnięcia.

Komisja Historii Myśli Geograficznej przygotowała na Kongres pracę zbiorową¹, specjalną, w której przedstawiono narodziny i organizacje kongresów oraz występujące na nich sekcje, komisje i problemy, oświetlając przede wszystkim ich stronę organizacyjną. Publikacja ta nie wyczerpuje jednak problematyki całokształtu rozwoju geografii ostatniego stulecia. Odrębną analizę geograficznych kongresów przedstawili autorzy radzieccy (W. W. Aninkow, J. P. Gerasimow, A. A. Mints, K. A. Saliszczew) na łamach „Izwestii AN SSSR”².

Oprócz przygotowanego przez Komisję uroczystego otwartego posiedzenia z okazji 100 lecia Kongresów (z referatami S. Leszczyckiego, P. Pinchemela, G. Kisha, K. A. Saliszczewa) odbyły się posiedzenia robocze, na których omówiono dotychczasowe osiągnięcia i przedyskutowano przedstawiony przez przewodniczącego Komisji w „Biuletynie” Międzynarodowej Unii Geograficznej³ program pracy na dalsze cztery lata, w zakres którego wchodzi: bibliografia referatów wygłoszonych na dotychczasowych kongresach; słownik geografów i kartografów do 1946 r.; prace z zakresu historii myśli geograficznej. Ponadto na odrębnym Kongresie Kartograficznym w Ottawie w dniu 23 sierpnia 1972 r. na posiedzeniu poświęconym historii kartografii wygłoszono referaty na temat: *Kartografii w Mo-*

¹ *La géographie a travers un siècle de Congrès internationaux*. Caen 1972 ss. 252.

² Nr 3/1972.

³ s. 13—15.